

Oriëntatie op jezelf en de wereld - kleuters (fase 1)

Jezelf en de ander

Gevoelens, wensen en opvattingen

- herkennen van en omgaan met eigen gevoelens
- openstaan voor gevoelens en emoties van anderen (b)
- ervaren van overeenkomsten en verschillen in opvattingen en gewoonten van mensen
- ervaring opdoen met eenvoudige filosofische gesprekken

Samen leven en samenwerken

- zichzelf handhaven binnen de eigen groep en opkomen voor jezelf
- rekening houden met de ander
- ervaren van overeenkomsten en verschillen in gedrag van mensen
- ervaren dat door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen (b)
- ervaren dat mensen in een groep van elkaar afhankelijk zijn en elkaar nodig hebben (onder andere samen spelen en samenwerken) (b)
- bespreken van verschillende vormen van samenleven, dat dit kan veranderen in de tijd en wat dit voor mensen betekent (b)
- gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen (b)
- samen spelen, samenwerken en omgaan met elkaar (met diversiteit in bijv. sociaal-culturele achtergronden) (b)
- ontdekken dat iedereen deel uitmaakt van verschillende groepen waarin verschillende rollen worden vervuld (b)

Relaties en seksualiteit

- (her)kennen van kenmerken en uitingen van vriendschap
- bespreken van verschillende relatievormen
- bespreken wat verliefdheid betekent en manieren waarop mensen hieraan uiting geven
- bespreken dat het aanraken van (bepaalde delen van) het lichaam positieve en negatieve gevoelens kan oproepen en hoe hiermee om te gaan

De samenleving

(Veilige) leefomgeving

- zorgdragen voor de eigen leefomgeving (thuis, klas, school)
- ontdekken dat een veilige leefomgeving vraagt om hygiënisch, nauwkeurig, veilig en zorgzaam handelen (bijv. met zorg en verstand omgaan met voorwerpen, materialen en gereedschappen en gevaren zien)
- beseffen dat de leefomgeving wordt beïnvloed door techniek (wetenschap en technologie)
- verkennen van de invloed van digitalisering op de eigen leefwereld (impact, veiligheid, gevaren)
- bespreken van het recht op 'vrijheid van meningsuiting' (b)

Organisatie van de samenleving

- beseffen dat er mensen zijn aangewezen die de leiding hebben over groepen mensen op school, in de woonplaats, in het land (b)
- verkennen en beseffen van het belang van leefregels en afspraken thuis, op straat, op school en in de maatschappij (b)
- kennismaken met verschillende voorzieningen in de samenleving zoals onderwijs, politie en brandweer (b)

Wonen, werken en recreëren

- verkennen en vergelijken hoe mensen wonen en leven in straat of buurt
- verkennen en bespreken van verhuizen
- kennismaken van beroepen en bezigheden van volwassenen uit de naaste omgeving en hun werklocatie
- verkennen hoe mensen recreëren

Deelnemen aan het verkeer

- veilig gedragen op straat en als (lopende en fietsende)deelnemer aan het verkeer
- bespreken van (eigen) verkeersgedrag

Consument zijn

- ontwikkelen van redzaam gedrag als consument
- verkennen van de rol van geld in onze samenleving (sparen, ruilen, lenen en kopen)

Culturen, leefgewoonten en levensbeschouwingen

- kennismaken met gebruiken, leefgewoonten en feestdagen vanuit verschillende culturele achtergronden in de eigen omgeving (b)
- kennismaken met gebruiken en feestdagen bij verschillende levensbeschouwingen (b)
- ervaren dat mensen verschillende talen spreken

De ruimte om je heen

Bouw en processen van de aarde

- bekijken en onderzoeken van verschillende soorten grond
- bekijken van elementen van de aarde (bijv. bergen, zeeën, vulkanen, woestijnen en grotten)
- verkennen van processen van de aarde (bijv. natuurrampen zoals overstroming, windhoos, aardbeving)

Weer, klimaat en hemellichamen

- ervaren en onderzoeken van weersverschijnselen en de relatie met de seizoenen
- beseffen van de invloed van weer en seizoenen op de mens
- ontdekken van de aanwezigheid van maan en sterren in de nacht (heelal)
- realiseren dat de aanwezigheid en positie van de zon dag, nacht en de seizoenen veroorzaken

Inrichting en indeling van de ruimte

- herkennen van verschillen in landschappen en omgevingen die door mensen zijn ingericht
- ontdekken dat mensen de wereld hebben ingedeeld (bijv. grenzen, landen, werelddelen)
- bewust worden dat de mens invloed heeft op de natuurlijke omgeving
- onderzoeken en bespreken van elementen die positief bijdragen aan de zorg voor het milieu

Landbouw, industrie en logistiek

- kennismaken met voedselproductie in landbouw en veeteelt in de directe omgeving
- kennismaken met verschillende gewassen uit de akkerbouw en tuinbouw
- realiseren dat de basis voor voedingsmiddelen niet uit de fabriek komt
- verkennen dat (bekende) producten ergens worden gemaakt voordat deze in de winkel liggen
- herkennen van verschillende vormen van transport zoals elektriciteit, data, water, personen en goederen
- verkennen van soorten vervoer en vervoerswegen en de functionaliteit

Kaart en kaartbeeld

- kijken naar en praten over 'markante' herkenningspunten in de eigen buurt
- ontwikkelen van een eerste kaartbeeld (plattegrond)

Planten, dieren en de mens

Omgaan met de natuur

- ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote diversiteit aan planten, dieren en schimmels (paddenstoelen)
- ervaren van schoonheid en esthetische waarde van natuur (met planten en dieren)
- waarnemen en verkennen van de omgeving met alle zintuigen
- ervaren dat bomen (en andere planten) veranderen met de seizoenen
- met zorg omgaan met planten en dieren

Planten en dieren

- waarnemen van de elementaire onderdelen van de plant en van het dier en de functie ervan
- verkennen van uiterlijke kenmerken van planten en van dieren zoals vorm, kleur, bouw en beharing
- kennismaken van enkele veel voorkomende planten en dieren in de eigen omgeving met naam, enkele kenmerken en de leefomstandigheden
- realiseren dat planten en dieren voedsel zijn voor andere planten en dieren en voor de mens

De mens

- herkennen en benoemen van onderdelen van het eigen lichaam
- verkennen van de globale werking van lichaamsdelen
- onderzoeken van de vorm en functie van de zintuigen van de mens
- ontdekken en benoemen van eigen duidelijke uiterlijke kenmerken en de overeenkomsten of verschillen met andere mensen
- vergelijken van onderdelen van de mens met onderdelen van dieren

Groeien, bloeien en voortplanten

- beseffen dat planten, dieren en de mens in hun leefomgeving water, voedsel en een plek nodig hebben om te leven
- realiseren dat mensen voedsel meestal moeten bewerken en bereiden
- waarnemen en verkennen van elementaire fasen in groei, ontwikkeling (bloei) en voortplanting van planten, van dieren en van de mens
- realiseren dat een levend wezen steeds voortkomt uit een ander levend wezen van dezelfde soort
- ontdekken dat sommige dieren eieren leggen en dat de geboorte wordt voorafgegaan door de ontwikkeling in een ei
- bespreken dat mensen en sommige dieren levend baren en dat de geboorte wordt voorafgegaan door een periode van gedragen worden door de moeder

Gezondheid en hygiëne

- verzorgen van het eigen lichaam
- verkennen van gewoontes op het gebied van voeding en hygiëne
- kennismaken en ervaringen delen met onderdelen van de gezondheidszorg
- zorg dragen voor en respectvol omgaan met de eigen gezondheid (lichamelijke en psychische)

Tijd

Besef van tijd

- herkennen en gebruiken van eenvoudige begrippen van tijdsaanduiding en tijdsindeling en hun onderlinge relaties
- beseffen van het cyclische karakter van de dagelijkse tijd en het lineaire karakter van historische tijd
- beseffen van de tijd van gebeurtenissen, het kost tijd iets te doen of te maken
- werken met eenvoudige kalenders

Historisch tijdsbesef

- ontwikkelen van een besef van een 'lang geleden' waarbij tijd eindeloos is met steeds nieuwe gebeurtenissen op een eindeloze tijdlijn
- redeneren in chronologie zoals bij je eigen levensloop en de ontwikkeling van (gebruiks-)voorwerpen en situaties
- bewust worden van 'vroeger' en 'nu' door te kijken naar overeenkomsten en verschillen bij voorwerpen, gebruiken en situaties
- relaties leggen tussen gebeurtenissen en personen (bijv. in een eenvoudige stamboom)
- bespreken van herkenbare onderwerpen uit de geschiedenis

Verschijnselen uit natuurkunde en techniek

Natuurkundige verschijnselen

- verkennen en benoemen van dingen en verschijnselen in de natuurkunde met karakteristieke eigenschappen als resultaat van: ik zie, ik hoor, ik voel, ik ruik, ik proef
- ontdekken en verwonderen over: licht (licht en donker), geluid (volume, toonhoogte), temperatuur (warmte), kracht (van magneten, van water) en elektriciteit (lamp en zoemer)
- beseffen dat natuurkundige verschijnselen veel bieden, maar ook gevaarlijk kunnen zijn

Materialen, stoffen en voorwerpen

- verkennen en ontdekken van eigenschappen van materialen en stoffen
- aangeven waarvan voorwerpen zijn gemaakt en de relatie tussen de vorm en de functie onderzoeken
- maken van een object naar eigen ontwerp (idee en inzicht) met materialen en voorwerpen

Technische principes en systemen

- verkennen en toepassen van eenvoudige constructieprincipes voor een stabiel en stevig product zoals stapelen, in elkaar passen, inverband-leggen o.a. met constructiematerialen
- experimenteren met eenvoudige verbindingen (bijv. lijm, knopen, spijkers, schroeven, bouten en moeren)
- onderzoeken en ervaren van bewegings- en overbrengingsprincipes zoals de werking van een touw met opwindas (hijskraan) en een scharnier
- werken met een (eenvoudige) werktekening of handleiding

(b) = aspect van burgerschap